

# A népi irodalom halálára



**Vágvölgyi B. András**

(vagesz@axelero.hu)  
Publicista.

gonzo.hu

„Az urbánus írók elhagyták az írószövetséget” – olvashattuk a múlt heti híradásokban, amikor is az „alternatív Kossuth-” és British Airways-díjas Döbrentei utcai hőzöngésétől az írószövetség választmánya elhatárolódni többszöri unszolásra is elmulasztódott. Döbrentéivel, írószövetséggel (eredetileg a zsdanovi eszmét megvalósítani rendelt, a negyvenes évek második felében alapított egységes írószervezet; NB: igen derék szerepet játszott az 1953–57 közötti periódusban), kilépőkkel most nem foglalkoznék, tér, idő kevés, marad az idézett tényállítás.

Világszép, mélyen magyar (román, szerb, orosz) dichotómiák szerint, ahol akad urbánus, akad ott népi (népies, népiesch) is, nevezett tényállítás szerint az írószövetségben tehát a népiek (népiesek, népieschek) maradtak ilyenképpen. No de vannak-e még ilyenek – vetődik fel a kérdés teljes joggal. A harmincas évek „harmadik reformnemzedékének” egyik ága volt a népi mozgalom (a másik József Attila, Fejtő, Ignóus Pál, a Szép Szó és köre), mely a nagybirtok felszámolásában, a szegényparaszttság felemelésében látta célját. Nem mennék most bele a flikflakokba két flekken, a lényeg az, keserű viták, megvalósult irredentizmus, világégés, holokauszt után, 1945-ben a korábbi rossz megszűnt, a nagybirtok felszámolóddott. (S egy új rossz született – az élet rendje szerint.)

A népi irodalom kényelmesen hátradőlhetett volna a fotójben, de nem ezt tette: egy része egy korábbi szociális demagógia (a nemzeti szocializmus), másik része egy éppen aktuális szociális demagógia (a kommunizmus) társutasául szegődött. (Nagyon nagy tisztelet a jelentős kivételeknek.) 1958-ban

A népi irodalom, a népi mozgalom paraszt-ság nélkül okafogyottá vált; a szociális érzékenység nem népi sajátosság.

az MSZMP KB határozatban bélyegezte meg a népi irodalmat, mint az „ellenforradalmi lázadás” egyik iniciátorát. Ugyanebben az évben a népi irodalom egyik legjelesebb és –ellentmondásosabb figurája, Németh László utazást tett a Szovjetunióban, az alkalmat dicsoító dráma létrehozására használta ki (Utazás), moszkvai pohárköszöntőjét legelvakultabb rajongói sem tűznék a mellükre. Illyés Gyula naplói a hatalommal ki-egyező-bethlengáborozó író lenyomatai. A Hítel 1988-as indító számában Csoóri Sándor írása a hatalommal szemben önmagát megfogalmazó népnemzeti gondolat dokumentuma, a mutyizó, kívül-is-belül-is magatartás sajnálatos garnírunjával. A kádárizmus társadalmi struktúrájában a szegénység maradt, de a parasztság elmúlt. A hozzá kapcsolódó összes vadromantikus, talajgyökér-televényes képzetel együtt. Nem a rendszerváltásban múlt el, hanem a hatvanas-hetvenes években. Ami maradt utána, az vidéki, falusi népesség, agrárius lakosság, a centrumtól távol eső populáció, a periféria nyomora. A népi irodalom, a népi mozgalom parasztság nélkül okafogyottá vált; a szociális érzékenység nem népi sajátosság. (Tíz éve egy fiatalember kijelentette, hogy ő az utolsó népi író, de ez

sem volt igaz, témái közé a videodisznók, s nem az „elsodort falu” tartozott.) A népi mozgalom (és irodalom) már megszűnt a rendszerváltás előszelében és folyamataiban, az írószövetségi politizálás is a múlté, akik nagyon odafigyeltek (Kertész, **Eörsi**) már Csoóri Nappali Holdja után kiléptek, de a most benn maradtokról sem mondhatni, hogy mind a népi irányú utözöngéi lennének. (Nincs a kilépők listáján például Tandori, Térey, hogy a jelentősebbek közül csak az alliterálókat említsem.) Az egykori népi mozgalom minden progresszív hagyatéka elhalt az irodalomban, meghalt az MDF-ben, a MIÉP-ben, a kései Fideszben, a politikában teljesen. Nem maradt belőle más, mint ami egykor ráarakódott, mellérendelődött: a népiesch műmájér, magyarkodás (nacionalizmus), bünbakkeresés (antiszemitizmus), a más életvitelűekkel szembeni el-lenségesség és fitymálás (rasszizmus és homofóbia).

Meg a hihetetlen opportunistus.

A véleményrovat állandó tárcáinak archívuma az interneten: [www.magyarhirlap.hu/velemeny](http://www.magyarhirlap.hu/velemeny)

MHonline

